

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

AFRIKAANS TWEEDE ADDISIONELE TAAL

VRAESTEL 1: TAAL IN KONTEKS EN LETTERKUNDE

FEBRUARIE/MAART 2009 (WES-KAAP)

PUNTE: 120

TYD: 2½ uur

Hierdie vraestel bestaan uit 28 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit VIER afdelings.

AFDELING A:	Kyk- en Leesbegrip	VRAAG 1 – 3	(30)
AFDELING B:	Opsomming	VRAAG 4	(10)
AFDELING C:	Taal	VRAAG 5 – 9	(60)
AFDELING D:	Letterkunde	VRAAG 10 –15	(20)

2. Beantwoord AL die vrae.
3. Lees die instruksies by AL die vrae.
4. Nommer die antwoorde korrek in die middel van die bladsy.
5. Trek 'n streep na elke afdeling.

AFDELING A: KYK- EN LEESBEGRIP**VRAAG 1: KOERANTARTIKEL**

Lees die onderstaande leesstuk en beantwoord die vrae.

WAAR DAAR 'N WIL IS, IS DAAR 'N WEG.
Van vee-oppasser tot iemand met grade.

1. Maema Mmonwa het as 'n arm seun in 'n plakkerskamp naby Polokwane grootgeword. Daar het hy matriek aan die einde van 1993 geslaag.
2. Na matriek het hy drie maande lank soos die ander jong mans in die plakkerskamp sokker gespeel en vee opgepas. Hy was nie met dié lewe tevrede nie. "Dit was baie frustrerend en ek is saam met my oom Pretoria toe om werk te soek."
3. Hy wou geld spaar om te studeer, maar dit was moeilik omdat hy net R220 vir twee weke se tuinwerk gekry het. Tog het hy met die eerste geld wat hy verdien het, sy eie plakkershut in die township gebou. Hy was baie trots daarop.
4. Tot 2001 het Maema verskillende soorte werkies gedoen. Hy was selfs vir 'n ruk werkloos. Hy het nooit moed opgegee nie en altyd probeer uitvind hoe om verder te studeer. Iemand in die plakkerskamp het hom aangemoedig om aansoek te doen vir 'n beurs by die Universiteit van die Witwatersrand (Wits).
5. Maema het die beurs gekry en in 2005 sy eerste graad voltooi. Hy het twee pryse gewen omdat hy die beste student én beste navorser in die kursus was. Sy ambisie daarna was om sy kwalifikasies verder te verbeter.
6. Vandag is hy 'n geleerde en gerespekteerde man met 'n meestersgraad. Hy woon in Pretoria en werk as navorser by die Wetenskaplike Nywerheidsnavorsingsraad (WNNR). Hy is nou besig om aan sy doktorsgraad te werk.
7. Maema het ook sy jonger broer gemotiveer om te studeer. Vandag is hy 'n prokureur. "My bejaarde ouers is bly dat hulle nog leef om ons sukses te sien," sê Maema.

[Verwerk uit: *Beeld*, 11 Julie 2008]

VRAE:

1.1 Kies die REGTE antwoord.

Die titel “Waar daar ’n wil is, is daar ’n weg” beteken ...

- A as jy hard werk, sal jy suksesvol wees.
- B as jy werk soek, sal jy suksesvol wees.
- C om suksesvol te wees, moet jy baie geld hê.
- D om suksesvol te wees, moet jy in Pretoria werk. (1)

1.2 Gee EEN woord uit paragraaf 1 wat sê dat Maema nie ryk was nie. (1)

1.3 Watter werk doen Maema by die WNNR? (1)

1.4 Aan watter graad werk hy nou? (1)

1.5 Naby watter stad het hy grootgeword? (1)

1.6 Wat het Maema gedoen voordat hy gaan werk soek het? Noem TWEE dinge. (2)

1.7 Kies die REGTE antwoord.

Maema wou geld spaar om ...

- A sy broer te help.
- B vee te koop.
- C verder te studeer. (1)
- D tuingoed te koop.

1.8 Wie het Maema gehelp om tot in Pretoria te kom? (1)

1.9 Wat het Maema met die eerste geld wat hy verdien het, gedoen? (1)

10.1 Beantwoord die volgende vrae:

1.10.1 Het Maema altyd werk gehad? Sê Ja/Nee. (1)

1.10.2 Motiveer jou antwoord in VRAAG 1.10.1 deur EEN sin uit die teks neer te skryf. (1)

1.11 1.11.1 Het Maema vir sy studies aan Wits betaal? Sê Ja/Nee. (1)

1.11.2 Watter EEN woord bewys jou antwoord in VRAAG 1.11.1. (1)

1.12 Waarom het Maema twee pryse gekry? (2)

1.13 1.13.1 Is Maema se jonger broer ook ’n geleerde man? Sê Ja/Nee. (1)

1.13.2 Motiveer jou antwoord in VRAAG 1.13.1. (1)

1.14 Watter EEN woord uit paragraaf 8 sê dat Maema se ouers nie meer jonk is nie. (1)

[19]

VRAAG 2: STROKIESPRENT

Lees die strokiesprent en beantwoord die vrae.

[Verwerk uit: Rapport, 2007]

VRAE:

2.1 Hoekom gaap Zits in raampie 1? (1)

2.2 Kies die REGTE antwoord.

Vir hoeveel uur uit 'n 24-uur-siklus is Zits wakker?

- A 9 uur
  - B 16 uur
  - C 8 uur
  - D 7 uur
- (1)

2.3 Waarom het hy oë op sy ooglede laat tatoeër? (1)

2.4 2.4.1 Dink jy Pierce se plan sal werk as hy bestuur? Sê Ja/Nee. (1)

2.4.2 Motiveer jou antwoord in VRAAG 2.4.1. (1)

[5]

VRAAG 3: WEERKAART

Lees die onderstaande weerkaart en beantwoord die vrae.

SLEUTEL VIR KAART		WÊRLDTEMPERATURE		SONTYE	
S	Son	Amsterdam	8°/14°	Johannesburg:	
Gb	Gedeeltelik bewolk	Beijing	20°/32°	Sonop	06:52
B	Bewolk	Hongkong	25°/27°	Son sak	17:23
Lr	Ligte reën	Jerusalem	13°/30°		
D	Donderbuie	Londen	8°/17°		
R	Reën	New York	21°/26°		
M	Mis	Tokio	20°/29°		
SN	Sneeu	Washington	23°/32°		

[Uit: *Beeld*, Saterdag 7 Junie 2008]**VRAE:**

3.1 Kies die KORREKTE antwoord.

Watter plek lê heelbo regs op die kaart?

- A Lephalale
- B Musina
- C Windhoek
- D Phalaborwa

(1)

3.2 Kaapstad 12°/18° Gb

3.2.1 Waarvoor staan *Gb*?

(1)

3.2.2 Wat is die maksimum temperatuur by Kaapstad?

(1)

3.3 Hoe laat kom die son in Johannesburg op?

(1)

3.4 In watter TWEE wêreldstede was dit op 7 Junie 2008 die koudste?

(2)

[6]**TOTAAL AFDELING A: 30**

AFDELING B: OPSOMMING**VRAAG 4:**

- Die onderstaande leesstuk bevat wenke om stres te verminder.
- Som dié wenke in SEWE VOLSINNE op.
- Jou opsomming moet ongeveer 60 woorde wees.
- Skryf die getal woorde onder aan die opsomming.

WENKE VIR 'N LEWE SONDER STRES

1. Niemand hou van selfone wat lui as mense met mekaar praat nie. Daar is te veel mense wat hulle selfone dag en nag aangeskakel hou. Die goue reël is: hou jou selfoon afgeskakel terwyl jy met mense werk!
2. 90% van al die TV-programme vertoon fisiese geweld. Sulke programme maak jou gespanne of laat jou stres. Om te ontspan, moet jy na komedies en aangename programme kyk.
3. 'n Mens word baie bang as jy alles sien en hoor wat in die wêreld verkeerd is. Deur net die hoofopskrifte in koerante en tydskrifte te lees, sal al die slegte nuus jou nie so ontstel nie.
4. Hoe meer koffie en tee jy drink, hoe meer gespanne voel jy. Koffie en tee hou jou vir 'n kort rukkie wakker, maar dit verminder nie jou stresvlak nie, daarom moet jy minder koffie en tee drink.
5. Te veel skuld veroorsaak stres. Die oplossing is om net te koop wat jy regtig nodig het.
6. As jy te veel vriende het, is dit moeilik om jou tyd tussen almal te verdeel. Dit kan jou in 'n moeilike posisie plaas. Kies dus net 'n paar goeie vriende by wie jy regtig lekker kuier.
7. As jy jou werksituasie en persoonlike lewe meng, is dit moeilikheid soek. Die beste raad is om te sorg dat jy jou werk by die werkplek klaarmaak.

[Verwerk Uit: *Huisgenoot*, 22 Februarie 2007]

TOTAAL AFDELING B: 10

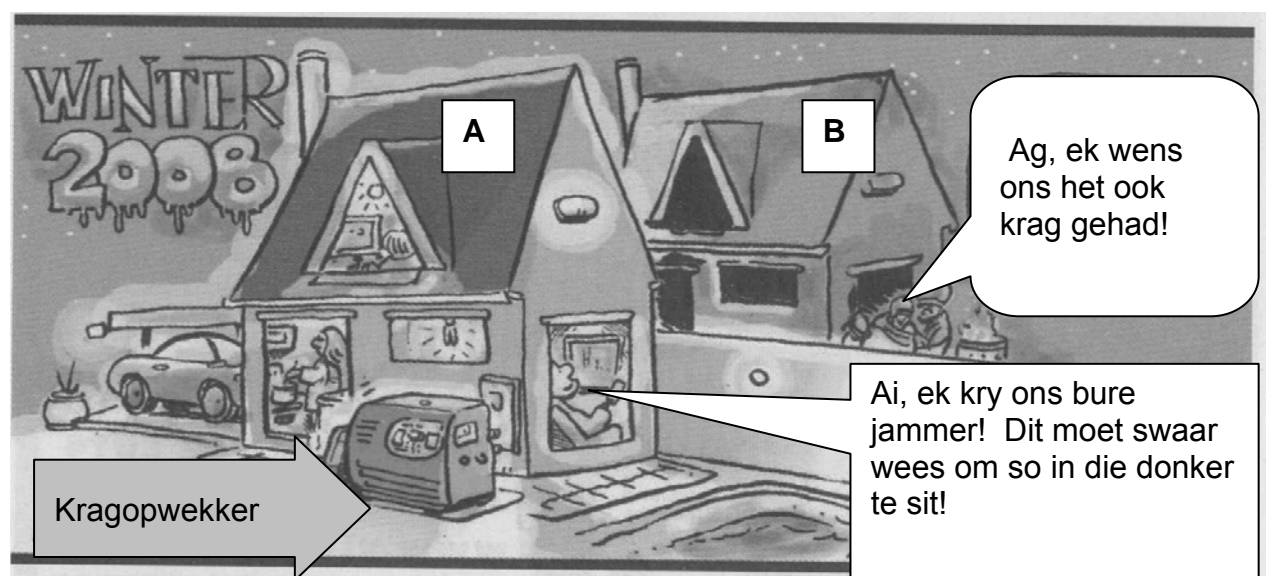
AFDELING C: TAAL

VRAAG 5: WOORDSTRUKTURE

Kyk na die prent en beantwoord die vrae.

AG NEE – AL WEER!

Kragonderbrekings veroorsaak baie probleme. Nie almal kan duur kragopwekkers bekostig nie!

[Uit: RAPPORT-TYDSKRIF, 20 Julie 2008]

Volg die instruksies in die regterkantste kolom om die regte antwoorde in die linkerkantste kolom te gee. Skryf net die vraagnommer en die korrekte antwoord neer. Antwoorde in VRAAG 5.1 – 5.20 moet korrek gespel wees.

Dis winter, vreeslik koud en die (5.1 <i>krag</i>) is weer af!	5.1	Gee die sinoniem.	(1)
Saans is die probleem die heel (5.2 <i>erg</i>). Dis wanneer al die moeë (5.3 <i>werk</i>) huis toe kom.	5.2	Gee die regte vorm.	(1)
Die kos moet vinnig (5.4 <i>kook</i>) word, die (5.5 <i>kinders</i>) moet gebad word en die klein (5.6 <i>motor</i>) moet gewas word.	5.3	Gee die regte persoonsnaam.	(1)
	5.4	Gee die regte vorm.	(1)
	5.5	Gee die enkelvoud.	(1)
	5.6	Gee die verkleiningsvorm.	(1)
Die mense in huis A is (5.7 <i>ontevrede</i>), want die kragopwekker laat baie (5.8 <i>lig</i>) brand.	5.7	Gee die antoniem.	(1)
	5.8	Gee die meervoud.	(1)
Die ma is in die kombuis besig. (5.9 <i>Hy/Sy</i>) hou daarvan om (5.10 <i>kos maak/kos te maak</i>) en die pa sit en kyk (5.11 <i>na/aan</i>) die nuus op die televisie.	5.9	Kies die regte voornaamwoord.	(1)
	5.10	Kies die regte woorde.	(1)
	5.11	Kies die regte voorsetsel.	(1)

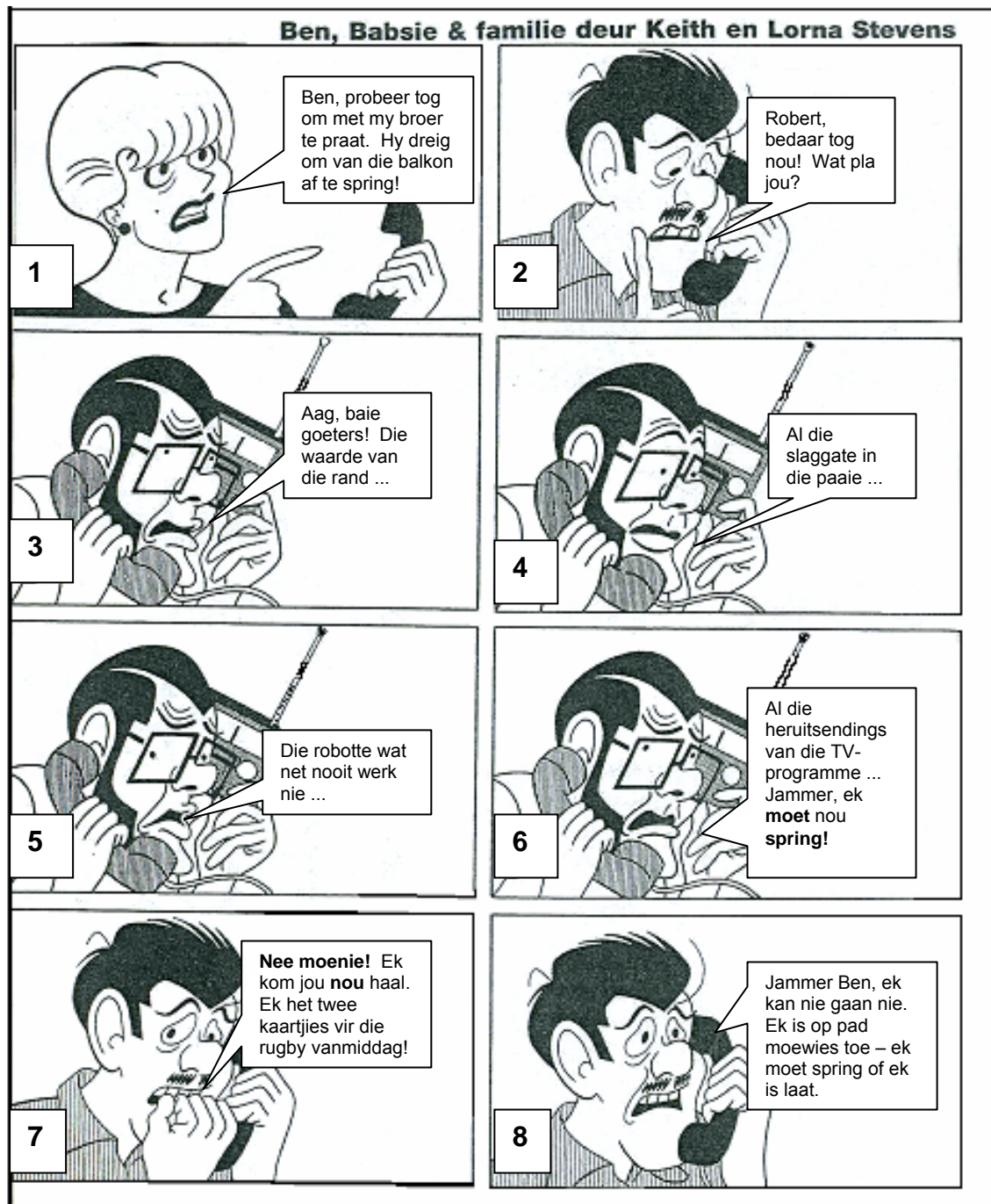

<p>Vir (5.12 <i>aand + ete</i>) maak die ma 'n heerlike pot hoendersop en dit is almal se (5.13 <i>gunsteling/gunstelling</i>) kossoort.</p> <p>In huis B is die kinders ongelukkig, want hulle kamer is (5.14 <i>baie donker</i>). Hulle kan nie met hul TV-speletjies speel nie.</p> <p>Die temperatuur daal elke nag al hoe laer en dit word al hoe (5.15 <i>koud</i>). Die arme mense bibber van die koue. Hulle is moedeloos, want die krag gaan (5.16 <i>kort-kort/kortliks</i>) af.</p> <p>Hulle het 'n plan (5.17 <i>gedoen/gemaak</i>) om 'n vuur te maak. Hulle kan vleis, mielies, vis (5.18 <i>ens.</i>) op die vuur braai.</p> <p>Die gesin is ongelukkig buite in die koue. Miskien is dit ook omdat hulle huis die ongelukkige (5.19 nommer (13)) in die straat is. Tog wil hulle nie hulle huis verruil nie, want hulle glo: Oos, wes, (5.20 <i>huis bes/tuis bes</i>).</p>	5.12	Gee die regte samestelling.	(1)
	5.13	Kies die woord wat reg gespel is.	(1)
	5.14	Gee die intensiewe vorm.	(1)
	5.15	Gee die regte trap van vergelyking.	(1)
	5.16	Kies die regte woord.	(1)
	5.17	Kies die regte woord.	(1)
	5.18	Skryf die afkorting voluit.	(1)
	5.19	Skryf 13 in woorde.	(1)
	5.20	Voltooi met die regte woorde.	(1)
			[20]

VRAAG 6: SINSTRUKTURE

Lees die strokiesprent hieronder en beantwoord die vrae.

Babsie gesels met haar broer oor die telefoon. As sy hoor dat hy gaan spring, dink sy dat hy selfmoord wil pleeg. Daar is 'n misverstand. Sy roep vir Ben om die situasie te probeer red.

[Verwerk uit: *RAPPORT-TYDSKRIF*, 21 November 2007]

6.1 (Babsie kry 'n oproep van haar broer.)	6.1	Skryf die sin in die verlede tyd.	(2)
6.2 (Robert sê: "Ek gaan nie rugby toe nie.")	6.2	Skryf die sin in die indirekte rede.	(2)
6.3 (Ben sê dat hy twee rugbykaartjies het.)	6.3	Skryf die sin in die direkte rede.	(2)
6.4 (Die waarde van die rand pla Robert.)	6.4	Skryf die sin in die lydende vorm.	(2)
6.5 (Daar is iets verkeerd met die toestand van die paaie.)	6.5	Skryf die sin in die ontkennende vorm.	(2)
6.6 Robert is ongelukkig <u>oor die foutiewe verkeersligte</u> . (6.6 <i>Waaroor ...</i>)	6.6	Voltooi die vraag sodat die onderstreepte deel die antwoord is.	(2)
6.7 Babsie is bekommerd oor Robert. (want) Sy dink hy wil selfmoord pleeg.	6.7	Verbind die sinne soos aangedui.	(1)
6.8 Robert hanteer nie (<i>geduldig; elke dag; sy probleme</i>) nie.	6.8	Skryf die sin met die korrekte woordorde oor.	(1)
6.9 Ben beveel Robert: "Moenie spring nie!" (6.9 <i>Ben beveel Robert om ...</i>)	6.9	Voltooi die sin.	(2)
6.10 (Ben het twee kaartjies vir die rugby gekoop.)	6.10	Skryf die sin in die toekomstige tyd.	(2)
6.11 Babsie het gedink Robert het moed verloor. (tog) Hy geniet die lewe.	6.11	Verbind die sinne soos aangedui.	(1)
6.12 Die verkeersligte wat nooit werk nie, ...	6.12	Voltooi die sin in jou eie woorde.	(1)
			[20]

VRAAG 7: REDIGERING

Lees die strokiesprent hieronder en beantwoord die vrae.

[Uit: *RAPPORT-TYDSKRIF*, 13 Januarie 2008]

Volg die instruksies in die regterkantse kolom en skryf die sin korrek oor. Onderstreep die fout(e) wat jy reggemaak het.			
7.1 Ampie is bekommerd vir die nuwe jaar.	7.1	Maak die voorsetselfout reg.	(1)
7.2 Hy sê Januarie is nie 'n goed maand nie, want die vakansiegees is verby.	7.2	Verbeter die vorm van die byvoeglike naamwoord.	(1)
7.3 Hy ken nie wat om te doen nie.	7.3	Verbeter die woordkeusefout.	(1)
7.4 Miskien sal een of ander pil hom hulp.	7.4	Maak die woordkeusefout reg.	(1)
7.5 Aikôna, hy sal nooit dokter toe gaan nie.	7.5	Vul die ontbrekende uitroepteken in.	(1)
7.6 Stix is nie 'n dokter.	7.6	Verbeter die ontkenningsfout.	(1)
7.7 Stix beduie met sy finger.	7.7	Maak die spelfout reg.	(1)
7.8 Ampie voel dadelik beter omdat hy sal 'n bietjie ontspanning kry.	7.8	Verbeter die woordordefout.	(1)
7.9 Hulle loop met dapper en klapper.	7.9	Verbeter die idiomatiese uitdrukking.	(1)
7.10 Stix asks Ampie what he would like to drink.	7.10	Vertaal die hele sin in Afrikaans.	(2)
			[11]

VRAAG 8: KRITIESE TAALBEWUSTHEID

Lees weer die **strokiesprent** in **VRAAG 6** om die vrae hieronder te beantwoord.

- 8.1 Wat het Robert bedoel toe hy gesê het hy “moet nou spring”? (2)
- 8.2 Wat is die misverstand?
Begin so: Babsie dink Robert wil ... (2)
- 8.3 Kies die antwoord wat **NIE REG IS NIE**.
Ben se gesigsuitdrukking in **raampie 7**, bewys dat hy ... is.
- A benoud
B gespanne
C bekommerd
D verlig

(1)
[5]

VRAAG 9: KYK EN KOMMUNIKEER

Kyk elke keer na die prent, lees die situasie en voer die opdrag uit.

- 9.1 SITUASIE: Sarel en Kabelo is goeie maats. By die werkplek, gedurende etenstyd, het hulle besluit om saam 'n speletjie te speel. Sarel dink hy gaan verloor, want hy het 'n verkeerde besluit geneem.

[Bron: Clip art]

OPDRAG: Hoe sal Sarel vir Kabelo **verduidelik** wat fout is en hom op 'n **beleefde manier vra** of hy sy fout kan regmaak?
Voltooi die sin in ongeveer 15 woorde.

Kabelo: Wat is nou verkeerd, Sarel?

Sarel: Kabelo, ... (2)

- 9.2 SITUASIE: Tshepo en Thandi is lief vir mekaar. Om te bewys hoe lief Tshepo vir Thandi is, het hy vir haar 'n mooi presentjie gegee. Thandi is baie bly daaroor.

[Bron: Clip art]

OPDRAG: Hoe sal Thandi vir Tshepo sê dat sy **dankbaar** is en dat sy die mooi presentjie **waardeer**?
Voltooi die sin in ongeveer 15 woorde.

Thandi: Tshepo, ...

(2)
[4]

TOTAAL AFDELING C: 60

AFDELING D: LETTERKUNDE

1. Hierdie afdeling bestaan uit SES vrae.

VRAAG 10 en VRAAG 11: *FEESMAAL* – saamgestel deur EA Swanepoel
VRAAG 12 en VRAAG 13: *VERSLIG* – saamgestel deur Charles Fryer
VRAAG 14 en VRAAG 15: *DIE VERDWYNING VAN MINA AFRIKA* – Zuretha Roos

2. Beantwoord slegs EEN vraag oor die boek wat jy behandel het.

FEESMAAL – EA SWANEPOEL***VRAAG 10: TWEE GESIGTE – ELISE MULLER
EN
MALGAS – PIETER PIETERSE******TWEE GESIGTE – ELISE MULLER***

- 10.1 Lees die uittreksel hieronder en beantwoord die vrae wat daarop volg.

'n Week voordat die mallemeule op die ou uitspanplek buitekant die dorp opgeslaan is, het Rinatjie reeds daarvan te hore gekom. Hul huishoudster se dogter, Katrien, het alles daarvan geweet en dit haarfyn beskryf.

- 10.1.1 By wie het Rinatjie van die mallemeule gehoor? (1)
- 10.1.2 Hoekom gaan Katrien nie meer skool nie? (1)
- 10.1.3 Hoeveel kos dit grootmense om op die mallemeule te ry? (1)
- 10.1.4 Hoeveel jaar is Rinatjie jonger as Katrien? (1)
- 10.1.5 Kies die REGTE antwoord en skryf dan die letter langs die vraagnommer neer, bv. 10.3.6 F.
- (a) Katrien is Rina-hulle se ... se dogter.
- A bure
B tuinier
C vriende
D huishoudster (1)
- (b) Die titel van die verhaal beteken om ...
- A twee gesigte te hê.
B twee keer te glimlag.
C vals te wees.
D wreed te wees. (1)

10.1.6 Watter les kan ons uit die verhaal leer? (2)

10.1.7 (a) Is die volgende stelling WAAR of ONWAAR?

Rosa is Rina se suster. (1)

(b) Gee 'n rede vir jou antwoord. (1)

EN

MALGAS – PIETER PIETERSE

10.2 Gebruik die woorde in die woordelys hieronder om die paragraaf te voltooi. Skryf slegs die vraagnommer met die korrekte woord langsaan neer.

onrustig; Kavango-pajamas; hok; jakkalse; hond; opgewonde; voël; leeus

Die verteller en sy vrou kampeer in die Okavango. Een oggend staan die verteller en skeer. Hy het geen klere aan nie en hy noem sy naaktheid sy (10.2.1) .... Meteens het hy (10.2.2) ... gevoel en hy wonder hoekom hy so voel.

Een skemeraand het hy en sy vrou 'n groot (10.2.3) ... in die see sien spartel. Hulle het dit gered en na hulle kampeerplek gebring. Om te verhoed dat die (10.2.4) ... hom vang, het hulle vir hom 'n (10.2.5) ... gemaak. Uiteindelik het hy mak geword. (5)

10.3 Pas die verduideliking in KOLOM B by die woord in KOLOM A. Skryf slegs die vraagnommer en die korrekte letter neer, bv. 10.3.6 F.

KOLOM A		KOLOM B	
10.3.1	Ingilsman	A	wat hulle die malgas gevoer het
10.3.2	Dassievis	B	die plek waar die malgas dood gevind is
10.3.3	Malgas	C	werk vir Natuurbewaring
10.3.4	Terracebaai	D	'n groot voël
10.3.5	Hannes Kleynhans	E	die verteller se vrou

(5)
[20]

OF

**VRAAG 11: MATRAS – ABRAHAM H DE VRIES
EN
VANDISIEDAG – PIETER PIETERSE**

MATRAS – ABRAHAM A DE VRIES

- 11.1 Gebruik die woorde in die woordelys hieronder om die paragraaf te voltooi. Skryf slegs die vraagnommer en die korrekte woord langsaan neer.

Nelie; Karlana; matras; verrassing; lief; Vleiplaas; hou; Geluk
---

Oom Nollie en sy vrou leef 'n rustige en gelukkige lewe op (11.1.1) ... . Al die groot gebeurtenisse in oom Nollie se lewe het egter met sy vrou, (11.1.2) ..., te doen gehad.

Op 'n dag het die lewe weer 'n vreemde draai gemaak. Hy moes sy vrou by die hospitaal gaan haal. Hy het sy vrou net een keer in die hospitaal gaan besoek, want hy (11.1.3) ... nie van die dorp nie.

Terwyl hy na haar verlang het, het hy besluit om 'n nuwe (11.1.4) ... te koop. Hy besluit om dit 'n geheim te hou, want dit moet 'n groot (11.1.5) ... wees.

(5)

- 11.2 Pas die verduideliking in KOLOM B by die woord in KOLOM A. Skryf slegs die vraagnommer en die korrekte letter neer, bv. 11.2.6 F.

KOLOM A	KOLOM B
11.2.1 Sakkie	A is soos 'n kombuisvadoek
11.2.2 Konfytflles	B waarin oom Nollie sy geld bêre
11.2.3 Plaasmense	C vervoer oom Nollie dorp toe
11.2.4 Die donkiekar	D hulle verwelkom oom Nollie se vrou
11.2.5 Die plaas	E die winkeleienaar

(5)

EN

VANDISIEDAG – PIETER PIETERSE

11.3 Lees die onderstaande uittreksel en beantwoord die vrae.

Die kere dat ek die halwe verdieping met die trappe afgestap het na die badkamer toe, onthou ek. Juffrou Mona, my sekretaresse van daardie tyd, moet seker gedink het “Meneer” moet 'n baie swak blaas hê.

- 11.3.1 Waar het die verteller in hierdie tyd gewerk? (1)
- 11.3.2 Waarom het die verteller so baie badkamer toe gegaan? (1)
- 11.3.3 Wat het die sekretaresse moontlik gedink toe hy so dikwels badkamer toe gegaan het? (1)
- 11.3.4 Noem TWEE redes waarom hy gereeld vir Wally en John gebel het. (2)
- 11.3.5 Kies die REGTE antwoord en skryf dan net die letter langs die vraagnommer neer.
- Die verteller het nie omgee wat hy met hom saamneem nie, solank hy net in die ... kon wees.
- A veld
B stad
C huis
D dorp (1)
- 11.3.6 Is die volgende stellings WAAR of ONWAAR? Motiveer jou antwoord.
- (a) Kgashane het vir die verteller van die natuur geleer. (2)
- (b) Die verteller en sy maats (Kgashane-hulle) het altyd Afrikaans gepraat. (2)

[20]**OF**

VERSLIG – CHARLES FRYER**VRAAG 12**

Lees die onderstaande gedig en beantwoord die vrae.

Sirkus op die Karoodorp - Ernst van Heerden

1. Groter as twee kerke
op ons dorpsmeent aangelê
is Pagel se sirkustent:
by stink gegrendelde dierehokke
kan ons die leeus se hap en grom betrag,
as bedeesde toekykers die olifante
hoor sketter aan hul kettings,
2. en sien hoe die skraal trapeesmeisie
haar hande doelbewus met wit bestryk
voor sy die dun koord voetjie-voel betree.
3. Maar vanoggend dui alle woelighede op vertrek:
die grootste tentballon het ingesak, is opgerol,
stringe reënboogliggies afgetakel,
die karavane krakend tot konvooi gedril;
Algaande sal net 'n mishoop en 'n dwaalreuk oorbly
waar 'n dorpsbrak nog sal snuif en tjank.
4. Deur ons gesprekke loop die fantasieë wild
en word ons vir 'n afgemete tyd
weer oerwoudjagter, temmer van gevaar,
en looper op 'n hoë garingdraad wat wieg.
5. Kortstondig
kon ons in 'n vertrapte lewe
gisteraand se blinknag
rugkriewelend herbeleef:
anderwêrelds, buitenssig en gewaag.

[Uit: *Najaarswys*]

- 12.1 Gebruik die woorde in die woordelys hieronder om die paragraaf te voltooi. Skryf slegs die vraagnommers met die korrekte woord langsaan neer.

dorpsmeent; sirkustent; vergeet; toeskouers; sirkusvertoning;
opgeslaan; toegesluite; opgerol

In die gedig beskryf die verteller die besoek van 'n sirkus aan hul dorp. Hy sê die (12.1.1) ... is groter as twee kerke.

By die (12.1.2) ... dierehokke kyk die (12.1.3) ... na die leeus en olifante. Hulle sien ook hoe die trapeesmeisie versigtig op die dun koord loop.

Uiteindelik het die tyd gekom vir die sirkus om te vertrek. Die reënboogliggies is afgetakel en die tentballon is (12.1.4) ... . Die sirkus het hulle vir 'n kort rukkie laat (12.1.5) ... van hulle onaangename lewe.

(5)

- 12.2 Pas die verduideliking in KOLOM B by die woord in KOLOM A. Skryf slegs die vraagnommer en die letter neer, bv. 12.2.6 F.

KOLOM A	KOLOM B
12.2.1 Pagel	A reuk van die sirkusoorblyfsels
12.2.2 Dorpsmeent	B meisie op 'n sweefstok
12.2.3 Trapeesmeisie	C openbare grond waarop die tent staan
12.2.4 Dorpsbrak	D rondloperhond
12.2.5 Dwaalreuk	E bekende sirkuseienaar

(5)

EN

- 12.3 Lees die onderstaande gedig aandagtig en beantwoord die vrae wat volg. Jou antwoorde hoef nie in volsinne te wees nie.

Die klein generaal - Rosali Pretorius

1. Toe die fakkel van vryheid begin brand
het in geel Korsikaanse sand
voetspore gelê van 'n dapper soldaat
wat in die geskiedenis groewe sou laat
2. Die klein generaal het marsjeer
en niemand in Europa kon hom keer
om die goue Franse kroon te dra
Te veel hebsug, te veel mag
het hom na meer laat smag
soos die mense van Babel
het hy te hoog gereik
3. God het hom neergeslaan met die wit weer
van Moedertjie Rusland
en op St. Helena in die sand
het hy sy laaste treë geplant.

[Uit: *Poort* 1985/86]

- 12.3.1 Wie is die klein generaal en hoekom word hy so genoem? (2)
- 12.3.2 Haal EEN reël uit strofe 2 aan wat vir ons sê dat hy onkeerbaar was. (1)
- 12.3.3 Verduidelik wat met "... die wit weer" in strofe 3 bedoel word. (1)
- 12.3.4 Waar is die klein generaal gebore? (1)
- 12.3.5 Gee EEN woord uit die gedig wat sê dat hy altyd meer wou hê. (1)
- 12.3.6 Kies die REGTE antwoord en skryf slegs die letter langs die vraagnommer neer.
- (a) Die beeldspraak in "soos die mense van Babel het hy te hoog gereik" (strofe 2) is 'n voorbeeld van ...
- A alliterasie.
B assonansie.
C vergelyking.
D metafoor. (1)
- (b) "... sy laaste treeë geplant" (strofe 3) beteken dat hy daar ...
- A gebore is.
B dood is.
C gewerk het.
D geveg het. (1)
- 12.3.7 (a) Sê of die stelling hieronder WAAR of ONWAAR is. (1)
- (b) Motiveer jou antwoord. (1)
- Die weersomstandighede in Rusland het die lewe vir die klein generaal moeilik gemaak. [20]

OF

VRAAG 13

- 13.1 Lees die volgende gedig en beantwoord die vrae. Jou antwoorde hoef nie in volsinne te wees nie.

Twee stokkiesdraaiers - Etienne van Heerden

1. Op die dunwiel vir drie weke,
die flikkerweb van speke,
pedale wat stram teen bulte draai:
met fietse oor Sir Lowry's na die Baai.
2. Lig klou soos klawer aan die fiets se speke,
helder naalde, son en teer stroboskoop,
teen Heidelberg se bulte moet ons afklim en loop.
Bult dein na bult, die dag raak verstreke
3. En teen 'n Griek se randsteen laat ons bene blaas.
Vlieë mor in die vuil kafee, teen die gaas
brom of lê al dood 'n bondel brommers.
In 'n rooi hokkie karring ons vergeefs bekende nommers ...
4. Ons lê op nylon die dou se reuk en afwag,
skielik: die speldekussing van die nag.
By Swellendam, waar graan
geil oor die pram en boud van bulte staan
5. Is ons vir matriek en familie gans verlore;
ondergronds verbol en groen geblaar, twee varkore.
En by die bloekoms, net duskant Bontebok,
spook saans die speke, die kettings, die silwer kok.

[Uit: *Obiter dictum*]

- 13.1.1 Wat beteken die titel van die gedig? (2)
- 13.1.2 Waarna verwys “die dunwiel” in strofe 1? (1)
- 13.1.3 Is die stelling hieronder WAAR of ONWAAR? Haal 'n versreël uit strofe 1 aan om jou antwoord te staaf. (2)
- Die seuns ry maklik teen die bulte op.
- 13.1.4 In strofe 2 word die manier waarop die (a) ... op die speke val, met die klou van (b) ...vergelyk. (2)

- 13.1.5 Skryf die letter van die VERKEERDE antwoord hieronder langs die vraagnommer neer.

In strofe 3 weet ons dat die kafee vuil is, omdat ...

- A daar heelwat vlieë rondlê.
- B brommers daar saamdrom.
- C daar gaas voor die deur is.
- D die brommers daar doodlê.

(1)

- 13.1.6 Skryf die letter van die KORREKTE antwoord hieronder langs die vraagnommer neer.

“teen ’n Griek se randsteen” beteken dat ...

- A ’n Griek die randsteen laat insit het.
- B die randsteen aan die Griek behoort.
- C die randsteen uit Griekeland kom.
- D hulle voor die Griek se winkel is.

(1)

- 13.1.7 Vir wie bel die seuns waarskynlik wanneer hulle “bekende nommers” probeer skakel?

(1)

EN

13.2 Lees die gedig hieronder en beantwoord die vrae.

troetelwoorde vir ogilvie douglas - Marlene van Niekerk

*(’n bosbouer van ’n nedersetting by Grabouw
het op ’n reëndag met sy mongoolkind op sy skoot gesit)*

1.   kyk oggeliefie druppeldou
       jakkals trou met wolf se vrou
       ag die stomme wêreld wou
       dat jy my kind sou wees
       my kind hier in ons eie dorp
       agter die bosrug van grabouw
       my droomoogkind
       met jou oophangmond
       wat kwyl
       soos heuningdruppelsdou
       kyk daar’s druppels op jou mou
       kyk daar’s druppels teen die ruit
2.   o oggeliefie douglas
       elke druppel is ’n sonnetrou
       dit reën
       jou pa kan nie vandag
       sy boom gaan kap
       o nooit volprese God
       wat ook oor wurms
       wag moet hou
       seën die oggeliefiekind van my
       en my sy pa
       en daar sy maltrapma
       o oggeliefie druppeldou
       o jakkals trou met wolf se vrou

[Uit: *Sprokkelster*]

Voltooi die paragraaf hieronder deur die ontbrekende woorde in te vul.

seën; wurms; wag; mongoolkind; reën; houtkapper; jakkals; bid; vrou

Hier het ons te doen met ’n vader wat baie vir sy (13.2.1) ... omgee. Hy bly hierdie dag by die huis, omdat dit (13.2.2) ... . Omdat hy ’n (13.2.3) ... is, kan hy nie werk nie. Ons kan sien dat hierdie pa baie gelowig is, omdat hy vir sy kind (13.2.4) ... en vra dat God sy kind moet (13.2.5) ..., juis omdat hy selfs oor die (13.2.6) ... wag hou.

(6)

- 13.3 Pas die versreël in KOLOM A by die verduideliking daarvan in KOLOM B. Skryf elke keer die letter langs die regte vraagnommer neer, bv. 13.3.5 E.

KOLOM A	KOLOM B
13.3.1 “jakkals trou met wolf se vrou”	A kwyl uit die kind se mond
13.3.2 “o oggeliefie douglas”	B rym met “jakkals trou met wolf se vrou”
13.3.3 “soos heuningdruppelsdou”	C dit reën terwyl die son skyn
13.3.4 “kyk oggeliefie druppeldou”	D woordspeling met naam en van

(4)
[20]

OF

DIE VERDWYNING VAN MINA AFRIKA – ZURETHA ROOS

VRAAG 14

- 14.1 Voltooi die paragraaf deur die regte woord uit die woordelys hieronder te kies. Skryf net die vraagnommer en langsaan die regte woord neer.

Erik; matriek; kosskool; vyf; Jan; gelukbringerkind; Piet; sewe; vrykamer; Juffrou Lubbe

Mina wou nie na 'n (14.1.1) ... toe gaan nie, want sy het gesê dat as standerd (14.1.2) ... goed genoeg was vir haar mense, dan is dit goed genoeg vir haar. Sy het ook gevoel dat sy nie vir (14.1.3) ... sy sin wou gee nie. Sy voel dat hy sedert Sarel en (14.1.4) ..., sy seuns, se geboorte, nie meer vir haar omgee nie. Hy het haar ook nie weer in die (14.1.5) ... laat bly nie. Sy sê dan dat (14.1.6) ... haar kan leer, want wat moet iemand soos sy in elk geval met (14.1.7) ... maak? Daar word goedig gespot en aan haar gesê dat sy eintlik 'n (14.1.8) ... is.

(8)

- 14.2 Kies die gebeurtenis uit KOLOM B wat pas by die plek in KOLOM A. Skryf elke keer net die korrekte letter langs die vraagnommer neer.

KOLOM A	KOLOM B
14.2.1 Goedemoed	A Bettie Els word hier opgeneem
14.2.2 Bainskloof	B Julie Columbus kom hiervandaan
14.2.3 Kleinmond	C Gert se twee broers verongeluk hier
14.2.4 Valkenburg	D die De Graaffs se vakansiehuis is hier
4.2.5 Worcester	E Erik se wynplaas

(5)

- 14.3 Lees die volgende uittreksel en beantwoord die vrae. Jou antwoorde hoef nie in volsinne te wees nie.

Hulle verduidelik so mooi moontlik aan Mina dat haar Missara siek is, en dat sy solank by Tietser Meraai gaan woon. Die meeste van haar kleertjies en speelgoed bly hier in haar kamer, want Tietser se huisie is veels te klein vir al Mina se besittings. En sy kan kom kuier net wanneer sy wil.

- 14.3.1 Die “hulle” van wie hier gepraat word, is ...
A Mina se ouers.
B Aletta en Gert.
C Sara en Erik.
D Sanet en Tietser. (1)
- 14.3.2 Missara is siek, omdat sy ...
A aan stres ly.
B swanger is.
C die verkeerde kos geëet het.
D te veel oefening gedoen het. (1)
- 14.3.3 Wat is Tietser Meraai se regte naam en van? (1)
- 14.3.4 Hoekom het Mina nie in die eerste plek by Tietser gaan bly nie? (1)
- 14.3.5 Waarom is Tietser so bekend in die gemeenskap? (1)
- 14.3.6 (a) Is die onderstreepte gedeelte van die stelling hieronder WAAR of ONWAAR? (1)
(b) Gee 'n rede vir jou antwoord. (1)
- Tietser sê dat sy nooit getroud is nie. [20]

OF

VRAAG 15

- 15.1 Voltooi die volgende paragraaf deur die woorde langs die toepaslike vraagnommers neer te skryf.

Dylan; slaapplek; selfmoord; moord; Steven; treine; Here; Sêra; posbote Sam

Terwyl Julie vir (15.1.1) ... in Hanoverstraat werk, kom daar 'n brief van die seun, (15.1.2) ..., aan. Hy werk op die (15.1.3) ..., dus het Julie nie 'n probleem met (15.1.4) ... nie. Wanneer hy dan sê dat hy vir eers huis toe wil kom, beseft Julie dat sy 'n probleem het. Sy besluit toe dat haar enigste uitweg is om (15.1.5) ... te pleeg, maar (15.1.6) ... sien haar en kom tot haar redding. Hy sê dis asof die (15.1.7)... binne-in hom gepraat het en gesê het dat hy haar moet agtervolg.

(7)

- 15.2 Pas die naam van die plek in KOLOM A by die verduideliking in KOLOM B. Skryf slegs die letter langs die regte vraagnommer neer.

KOLOM A		KOLOM B	
15.2.1	Stakesby-Lewis	A	dit is wat Sêra se kafee genoem word
15.2.2	503 Majestic Mansions	B	Dylan werk hier
15.2.3	Langstraat	C	Sêra se kafee is hier
15.2.4	Hanoverstraat	D	die Whites bly hier
15.2.5	Sarah's Café and Diner	E	Julie bring haar eerste aand in Kaapstad hier deur

(5)

- 15.3 Lees die volgende uittreksel en beantwoord die vrae. Jou antwoorde hoef nie in volsinne te wees nie.

“Nee, nee, Mina, bly nog!” Sy gryp Julie se hand. “Ek is maar baie alleen! Hulle wil my nie laat loop nie. En jy’s so gelukkig dat jy ’n bybie gaan kry! Jy sal met hom kan speel of dalk is dit ’n meisiekind, dan kan jy haar mooi aantrek!”

- 15.3.1 Wie praat hier? (1)
- 15.3.2 In watter plek is hierdie karakter? (1)
- 15.3.3 Waarom is hy of sy in hierdie plek? (1)

15.3.4 Voltooi die volgende sin deur die ontbrekende woorde in te vul:

Hierdie persoon ken haar as Mina, want hulle het albei in die (a) ... gewoon. Slegs toe Mina (b) ... toe kom, het sy haarself Julie genoem.

(2)

15.3.5 Kies die REGTE antwoord en skryf die letter langs die nommer neer.

Julie het vroeër hierdie persoon se ... gedoen.

A huiswerk

B breiwerk

C naaldwerk

D boekhouwerk

(1)

15.3.6 (a) Het Julie toe 'n seunskind of 'n meisiekind gehad?

(1)

(b) Gee 'n rede vir jou antwoord in (a).

(1)

[20]

TOTAAL AFDELING D: 20

GROOTTOTAAL: 120